

VI.

A nagy halastóhoz, a tengerszemhez és innét az öt lengyel tóhoz.

Weber Samutól.

Az 1876-diki év nyara sok esőjével nem igen volt alkalmas a Táttra hosszabb látogatására. Augusztus hó 4 és 5-én azonban kivételesen két meleg és derült nap volt, melyet egy szepes-bélai társasággal minden habozás nélkül arra használtam fel, hogy e cikk címében kitűzött kirándulást tegyem meg. Minden kételyek eloszlatására, vajjon nők is képesek-e ily hosszú, fárasztó és helyenként veszélyes útra, egyenesen nőket is felszólítottam, hogy vállalkozzanak velünk Tátránk e „gyöngyeinek” meglátogatására.

A számos társaságban következő tagok valának: *Gábrriel Mária* és *Riszdorfer Julia* asszonyságok; *Reich Janka*, *Gábrriel Amália*, *Szutorisz Paula*, *Gábrriel Ilona*, *Gábrriel Paula* kisasszonyok; *Weber Rudolf*, budapesti tanár, *Schmeisz Adolf* tanítójelölt, *Szutorisz Frigyes* tanárjelölt; *Reich Sándor* és *Gábrriel Frigyes* tanulók; e sorok írója és 11 $\frac{1}{2}$ éves *Weber Samu* nevű fia, ki most ötödik nagyobb kárpáti kirándulását teszi.

Aug. 4-én Morpheus karjaiból kiszabadulván, reggel 1 $\frac{1}{2}$ órakor kocsiainkon elindultunk Béláról. Midőn az út mellett álló *Sarpanyecz* nevű bélai korcsmát — 714 M. — $\frac{3}{4}$ -ra elértük, az épen akkor tiszta fényben kikelt nap ragyogó biborszínt öntött a Táttra csúcsaira és hómezeire. A *Lajland* erdőn át, melyben jól kövezett út vezet, a *Kotlin* völgybe haladunk — 734 m. — honnét balra az út *Landok* felé szétágazik. A *Belbach**) hegyi patak bal oldalán húzódnak el a *landoki* hegyek, melyek közül a *Chotka* — macska — nevű legismeretesebb, mivel alakja felmászó macskához hasonló. A nevezett patak jobb partján észrevehető a *Vaskapu*-nak nevezett kapu alakú kőszikla, melyet azonban a tótok helyesebben *Skalena-Wrata*-nak — kőkapunak — neveznek, mert vasat épen nem tartalmaz.

*) *Wilbach-Wilbach-Hegwasser* nevet is visel.

Közel a Vaskapuhoz van a Rothbaumgrund nevű hegyrész, melynek derekán az Alabástrom-barlangba vezet az út. Rothbaumgrund-nak azért hívják, mivel itt majdnem kizárólag a veresfenyő — Rothbaum — Lärche, Pinus Larix L. — szokott előfordulni. A Zsdjári hágóban tovább haladva, Kardolin — Béla újabb és nevezetes ipartelepére értünk az úgynevezett Veresfal közelében.

E telep multja és jelene következő. 1874-ben városunkhoz kérdést intéztek egy lengyel részvény-társulat képviselői, nem volna-e hajlandó oly szerződés megkötésére, melynél fogva megengedné, hogy a bélai hegységben az iparra alkalmas kövek kerestessenek és határozott célokra idomíttassanak. Béla városa hajlandónak nyilatkozott ily vállalatra és a társulattal következő értelmű szerződést kötött.

Béla városa bérbe adja a Veresfal nevű hegyrészt Kardolinszki Wladimir üzletvezetőnek, kinek jogában fog állani gránitot, porphyrt, márványt, quarczot és más oly kőnemeket keresni, melyek építészeti iparra alkalmasak. A netalán feltalált érczek, nemes kövek, köszén vagy naphta a város tulajdonában marad. Az üzlethez szükséges tüzelő és építő fát szokott árakon kapja a vállalkozó a várostól. A szerződés 32 évig áll, t. i. az 1874-ik év április 1-étől 1906-ik év márczius 31-dikéig. A vállalkozó fizet a városnak az első évben 150 frtot és minden három évben 50 fttal többet.

A vállalkozók az üzletbe ez ideig 15,000 fttot fektettek be és többféle sikert mutattak fel. Találtak hasznavehető gránitot, veres márványt és quarczot, melyből a helyszínen malomköveket készítenek, melyek az 1875-ben Staniszlauban rendezett kiállításon a francia és sárospataki köveket ntólórték és kitüntetést nyertek. Oly kőre is akadtak, mely cement-égetésre igen alkalmas.

Az üzlethez tartozik egy kovácműhely, több lakás a munkások és tisztviselők számára, egy cementkályha és malom. Jelenleg ez ipartelepen, melynek felvirágzásához sok remény fűződik, szakértők vezetése alatt körülbelül 30 ember dolgozik.

Az ipartelep megtekintése után Zsdjár felé folytattuk útunkat, mely faluban egy óráig, tehát 9-ig pihentünk. Ezen helység házikói az út mellett annyira szétosztórtan fekszenek, hogy majdnem $1\frac{1}{2}$ óra kell, hogy az ember a túlsó végét elérje. A falu temploma — 904 m. — körül egy fecskefészek a másik mellett csüng a kőfalon. Az ártatlan állatkák 265 fészkeikkel, úgy látszik, szeretik e szent helyet, ha csak kőfala miatt is. A zsdjári hágó Priszlop nevű tetőpontját — 1072 m. — elérve, kocsiaiunk gyorsan hajtanak lefelé Podzpadin keresztül a Javorinka patak mentében és 11 órakor a javorinai korezmában leszállunk.

Javorina vasgyárból és az idetartozó tiszték és munkások lakásaiból áll és Salamon Aladár úr uradalmához tartozik. Nevét „javo-re“ tót szótól kölcsönözte, mivel völgyében sok jávorfa — *Acer pseudoplatanus* — találtatott. Ezen gyár Palocsai Horváth báró által alapított és 100,000 ftba került, ide nem számítva a számos jobbágyság napszámát. A vaskövet eleinte a Schvistova-hegyből ásták, de mivel az itt nyert veres vasla kevés és a vasolvasztásra nem igen volt alkalmas, Szmižsán, Kissóc és más szepesi bányákból hozták ide a vaskövet. *Genersich**) beszéli továbbá, hogy különösen *Fischer Frigyes* hivatalnok buzgalma következtében e gyár oly virágzásnak indult, hogy az itt gyártott aczél a stíriait felülmúlta és hogy az üzlet évenként 20,000 ftnyi jövedelmet hozott. Most e gyár is, mint általában a hazai vasipar, csak vegetál. Jelenleg készülöben van itt egy papírgyár, melyben, mint a mostani papírgyárakban rendszeren, papírgyártásra a fát is felhasználadják.

* * *

Javorinától *Mlinarszik József* és *Herrmann Samu* vezetők kíséretében, kik ellátáson kívül 2—2 ftot kaptak egy napra, $\frac{1}{2}$ 2-kor délután elindultunk a nagy Halastóhoz.

*) Neue Beiträge zur Topographie und Statistik von Ungarn 1807. S. 228.

Egy kis árkon átkelvén, Pod Holiczu — 1035 m. — hegygerinczre érünk, honnan következő kilátást élvezhetünk: Javorinát félkoszorúban környező hegylánczból kiemelkedik a Havran — 2133 m. —, a koczka-idomú Murán — 1879 m. —, a Holicza — 1605 m. —, a Siroka*) — 2202 m. —, és a közel eső Jégvölgyi csúcs — 2628 m. — Innen látható továbbá a Lomniczi — 2635 m. —, a Nagyszalóki — 2478 m. — és a Gerlachfalvi — 2659 m. — csúcsokat, nem különben a Batizfalvi — 2549 m. — és a Táttra csúcsot (Viszoka) — 2560 m. —

A Murán csak egy oldalról mászható meg és ezen oldala legelölül szolgál körülbelül 100 báránynak. E bárányokat a gazdák hátaikon felviszik, kőszikla-darabokkal elzárják és egész nyáron át magukra hagyják. Valamikor a gazdák azt vették észre, hogy a nyáj kisebbedik. Mi lehet ennek az oka? kérdezték egymást a gazdák. E kérdésre hamar megfelelt Jonek orvvadász: „Vigyétek le a bárányokat“, mondá az illető a gazdáknak, „nekem csak egy kitömött báránybőrt adjatok“. Úgy is tették. Jonek felmászott evvel a kitömött bőrrrel a Murán-hegyre, magával vivén marmota-kelepczéjét is. A kelepcze mellé tette a kitömött bárányt, ő maga pedig elbújt. Nemsokára mutatkozott egy hatalmas kőszáli sas, mely villámgyorsasággal a családokra törvén a kelepczében vesztét találta. Beszélük még, hogy máskor a nyáj kiszabadult e regényes legelőről s az első bárány a mélységbe leugrován, a többi bárány is mind leugrott utána és összezeúzta magát.

A Pod Holiczu hegygerinczről leereszkedünk meglehetősen primitív úton a Bialka völgyébe és $\frac{1}{2}$ óra múlva a Lysa nevű, Eichborn uradalmához tartozó fafűrészhez érünk, melyet a Bialka kristály-tiszta vize hajt és mely patak irányát most tovább is követjük. Jobb partján még szemünkbe ötlük a Cservona Szkala, vereses mészföld — 1250 m. —, mely arról nevezetes, hogy oldalán a luczfenyő — *Pinus vulgaris* Link —, a jegenyefenyő — *Pinus picea* L. — és az erdei fenyő — *Pinus silvestris* L. — előfordúlnak. Ez utóbbi itt az éj-

*) Idománál fogva azelőtt Szadlo-nak, nyeregnek is neveztetett.

szaki Tátrában az egyedüli példány.*) Nemsokára a lengyel Tátra-egylet által csak ez évben felépített menházhoz érünk, mely épen ott áll, hol a Rosztoka a Bialkába szakad és a hasonló nevű völgyek is egybe folynak.

A Rosztoka nevű menházba 4 órakor délután bevonultunk. Míg a nyájas gazda *Dorulla Francissek* sörét megkóstoltuk, ráértünk a faépületet közelebről megtekinteni. Az első ajtó felett találkozunk sz. Flórián ismeretes jelvényével, miből látjuk, hogy a menház biztosítva van. Jobbra és balra egy-egy nagy szoba van, melyekben nagy asztalok és padok állanak és a fekhelyek elterülnek. Az ágynemű ezeken moh-zsákok és vánkosok. A vendégszobákhoz tartozik egy konyha is nyílt tűzhelylyel és egy kis kamara a gazda számára. A szobaajtókon lengyel nyelven a következő rendelet olvasható: Ki a menházban meghál, fizet 25 krt, ha az ágyneműt használja 60 krt. Az utasok felkéretnek, hogy e fizetések után a gazdától nyomtatott nyugtákat kérjenek. A világítás ingyen adatik. A Tátra-egylet ügyvivő választmány, Zakopana 1876-ban július 19-én.

Mily nagy számban fordultak meg itt már ezen rövid idő alatt is az utasok, onnan is kivehető, hogy a menházban levő idegenek nagy foliáns alakú könyvében már 16 oldal nevekkal tele van írva. E könyv különben netalán neheztelő észrevételekre is szolgál.

A menház mellett juhtanya van, melyről nem tudhatni, azt értette-e *Scherne***), midőn „*Marinka's Salasche*”-ről szólván, költészeti színekben és fellengős szavakban egy szép pásztorleányról beszél, kinek mi azonban nyomát sem tudtuk feltalálni daczára minden tudakozásunknak, melyet a szép iránti vonzalomból oly nagyon igazoltnak találtunk.

Az idő, mely alatt innen a nagy Halastóhoz értünk, összeesik azon időtartammal, mely alatt *Schnerer* is a nevezett tóhoz elért; mint neki, úgy nekünk is 2 óra

*) Die Hohe Tátra von Prof. Kolbenheyer 1876. S. 21. Fuchs; Die Centralkarpathen 1863. S. 271.

**) Tátra-Führer 1875. S. 41.

kellett odáig. És azért valószínű, hogy „Marinka's Salasche“ alatt nem mást, mint az említett juhtanyát értette annál inkább, mert a Rosztoka völgyben ilyenre többé nem akadunk.

A nem igen meredek uton, melyen könnyű lengyel lovakkal és kocsikkal is lehet haladni, még egy, Bukovina községéhez tartozó, 30 tehénből álló fejőket találunk. Az itteni savanyú tejet a forróságban nagy élvezettel ittuk. Mivel innen a Halastóig csak $\frac{1}{2}$ óra, a pásztorfiúk értvén a mostani üzleti idő intéset, horgokkal mindjárt megkínálnak, melyek itten drága pénzen árusítatnak.

Az út Javorinától a Halastóig nem volt mindenkor oly kényelmes és rövid, mint jelenleg. *Genersich**) még Opaleno — 2321 m. — hegy felől veszi útját, hogy az alsó vidéket, tehát a Bialka völgyet kikerülje, hol ösztört fák és lehullott gránitsziklák még lehetetlenné tették a járást. 1811-ben azonban Galiczia helytartójának utazása alkalmából a Kárpátokban ezen út *Homolatsch* úr által kijavított és járhatóvá tétetett.

* * *

Félkettőkor Javorinától elindulván, $\frac{1}{2}$ 7-kor a Halastót elértük, ideszámítva már azon órát is, melyet a Rosztoka menházban töltöttünk.

A Halastó**) és a köröskörül égbe nyúló, zord és meredek kősziklák megpillantása valóban nagyszerű! A tó zöldes és feketén fénylő vize mint óriási szem pillant fel hozzánk, melynek szemöldökét a törpe fenyők által bekerített gránitsziklák képezik. Legkiválóbbak ezek között a Barát***) kőszikla, melynek legfelsőbb csúcsa alatt a kő sajátságos színe a 17-es szám alakját megközelíti. A Tengerszem felé emelkedik a Zerge nevű csúcs, mely zergéhez hasonlít és alkalmasint nevét is tőle kölcsönözte, vagy pedig azon körülménytől, hogy zivatar kitörésekor a zergék ereszkednek le innen néha egész falakban az óltalmazó völgybe. Legmagasabbra felnyúl a Tengerszemcsúcs — 2500 m. —, mely mellett a

*) Neue Beiträge zur Topographie und Statistik des Königreiches Ungarn 1807. S. 231.

) Rybie. *) Mnich.

Töröknek nevezett szikla szembe ötlik, turbánt viselő fejhez hasonlítván. A kőszikla-koszorút befejezi a Tizenkét apostol, tizenkét egymásután következő, a kőszikla-gerincezből kinyúló csúcs.

A Halastó nagysága 33 hektár, mely területből 17.44 hektár Magyarországra, a többi része pedig Lengyelországra esik. Tengerszín feletti fekvése 1401.4 m. Epen ezen viszonylagos alacsony fekvése teszi, hogy a környező kősziklák oly óriásoknak tűnnek fel. Mélységét meghatározták a lengyel tudós Zeischner és a bukovinai főerdész Klein, az előbbi 61.6, az utóbbi 68.3 méterre becsüli; Staszic*) körüljárta is 1804-ben és körületét 8000 lábbal határozta meg, míg e körüljáráshoz Bucholtznak 6, Genersichnek**) azonban csak 2 óra kellett. Hogy e tóban sok pisztráng található, ismeretes. Különösen este felé ezrenként ugrálnak ki a víz felszínére az, úgy látszik, éhező állatkák és rovarok után kapkodnak. Ilyenkor a halak horoggal könnyen foghatók meg. Staszic idézett művében***) e tóban kétféle halat különböztet meg, t. i. a — salmo alpinus-t a — salmo umbla-tól — Linné szerint. Azonkívül még ismeretlen, meglehetősen nagy állatokról beszél, melyek a tóból néha felmerülnek és a partokon legelő kecske- vagy juhnyájából egyes darabokat rabolnak. Úgy látszik, hogy itt is a tengeri kigyó mutatkozott.

A tó vize a partok mellett zöldes, közepe felé azonban sötét-fekete. Az utóbbi színt a nagy mélység okozza. A kristály-tiszta vízben, különösen ha szélsend uralkodik, mint egy nagy tükörben visszatükröződnek a környező szagztatott kősziklák hófoltaikkal és ezüst fonalként lecsörgő vizeséseikkel. Ez érdekes látványt tisztán azon gátról szemléltük, melyen a Tengerszemhez jut az ember.

Négy vizesés ömlik a tóba. Kifolyása meglehetősen nagy az éjszaki részén és a Bialkát képezi.

*) Oziemioradzowie Karpatow i innych gor i rownin Polski przez Stanisława Staszica. Tom trzeci. — E könyvben a kiadási évszámot nem találjuk ugyan, de a tartalomából ki lehet venni, hogy az író 1804-ben látogatta a Kárpátokat.

**) Sydow: Beskiden und Centrakarpathen 1830. S. 233.

**) L. 125.

* * *

Miután a Halastónál ilyenképen körültekintettünk volna, csónakra szálltunk és egyenes vonalban a gerinczhez eveztünk, mely felett a Tengerszem fekszik. „Qui discit orare, pergit ad mare“, — ki imádkozni tanul, menjen a tengerre, — mondja a közmondás. És valóban, ha az egyszerű deszkákból összetákolt gyenge csónakra gondoltunk, melynek repedésein keresztül túlterhelhetés miatt a víz beszívárogni kezdett, ha a tó rémséges mélységére visszamlékeztünk, melyben szerencsétlenség esetében az ember okvetlenül nedves sírját találná, akkor mindegyikünk szívéből fellebegett e fohász: „Mindenség ura, tarts meg és segíts a túlsó partot elérnünk!“

Fél óra múlva szerencsésen kiszállván, a 130 méternyi magas, igen meredek, de semmi veszélyes ponttal nem bíró gerinczet megmáztuk, mely a Tengerszemhez vezet. Hágás közben kipihenve egy szépen kifejlett czirbolya*) — *Pinus cembra* L. — zöld és illatos ágai alatt igen sok kerti sóskára — *Rumex acetosus hortensis* — akadtunk. És azért *Fuchs***) állítását meg kell czáfolnunk, ki azt állítja, hogy ezen növényt a Kárpátokban sehol, csak a Rosztoka-völgyben félóránnyira a vizesés alatt lehet találni.

Fél óra múlva, mintha csak egy ellenséges vár ormaira jutottunk volna, a gerinczen állottunk, honnan a Tengerszem***) regényes és titokteljes katlanába betekintettünk. A tó majdnem kör idomú és csak azon búvár előtt tárja fel szépségeit, ki vagy délről mászssa meg a Tengerszem csúcsát és innen lenéz, vagy közvetlenül éjszokról éri el partjait, mint mi e pillanatban.

A tóról hideg szél fújt és áthűléstől félvén, melegebb öltönyt vettünk fel.

A parthoz közel vas keresztet veszünk észre, melynek felső részén J. N. R. J., alsó részén azonban G. Z. betűk és az évszám 1823 láthatók. Azelőtt még egy táblát is lehetett észrevenni a keresztben e felirattal: *Hic non plus ultra, non supra, nisi in cruce D. N. J. Christi.*

*) Zirbelkiefer: Erdészeti műszótár Diwald és Wagnertől.

**) Die Centralkarpathen mit den nächsten Voralpen 1863. S. 280.

**) Morskie oko nad Rybiciem.

E keresztet felállította a tarnowi püspök, *Ziegler Gergely* úr és pedig némelyek szerint itt-léte megöröktésére,*) vagy mint a hagyomány beszéli, egy szerencsétlen utazó emlékére, ki hirtelen kitört viharban itt találta halálát. *Genersieh**) is meglepetett itt nagy zivatar által. Az eső szakadott, a jégeső hullott, a szél zúgott és oly nagy habokat vert, hogy a gátot nem mászhatta meg. *Staszic**) is 1804-ben alig menthette itt meg életét a roppant viharban, mely itt dühöngött.

A keresztől balra 8—10 ölre vízirányosan foly a tóból egy patak, mely azután a gáton lefelé mint pompás vízesés tájékozva a Halastóba zuhan. A Tengerszem — 21·32 hektár — nem sokkal kisebb a halastónál és oly meredek sziklaktól van körülvéve, hogy körüljárása lehetetlen. Magassága 1594·7 métert teszen. Mélysége igen nagy, némelyek szerint megmérhetetlen (?). Vízében halak nem fordulnak elő. Vízeséseket, melyek a tóba szakadtak volna, itt-létünkön nem vettünk észre.

A nap a tiszta kék égről leáldozott, a víztükrön és a környező zord sziklákon a sötét árnyék nyugodott, csak a Tengerszem esücsa mellől kinyíló hasadékon lopódzott még be egy búcsúzó napsugár, mely bíbor színre festette az átellenben levő sziklát és minket arra intett: este van, keressünk csendes hajlékot, hol megpihenhessünk a nap fáradságaitól.

Ugyanazon úton, melyen jöttünk, vissza is mentünk és a lengyel Tátraegylet által felépített menházba beszállottunk, mely azon a gáton áll, mely éjszokról a Halastavat elzárja. Az épület olyan mint az, melyet a Rosztoka — völgy szélénél találtunk. A tűzhelyen csakhamar lobogott a láng, mely felett az üst a párolgó gulyással csüngött. Étvágyunk kielégítése után a magunkkal hozott szőlőnedv jó kedvünket még fokozta. Ez éjjel, aug. 4-én körülbelül 40 lengyel, magyar és német turista hált meg e menházban, melyben azonban a nyugalom csak igen későn állott be, mert egy Gorálnak hegedűje lévén, mely,

*) Prof. Moritz Kolbenheyer. Die Hohe Tatra 1876. I. 91.

**) Neue Beitrage stb. I. 214.

***) Staszic: Oziemierodztwie Karpatow stb. I. 153.

daczára hogy nem készült Cremonában, a „po za bucski“ — tót nemzeti tánczra — a lengyel atyafiakat úgy fellelkesítette, hogy csak úgy repült bocskoruk a levegőben. Egy éles fűtyty az ugrás közben még nagyobbítá a tánczosok animóját.

A jó kedvet csak a gazda durvasága és igazságtalansága zavarta némileg, melynél fogva az egyletileg kiszabott árakhoz magát nem tartotta, részben nyugtákat nem adott ki és így saját erszényére dolgozott.

Utóljára a hegedű is elhallgatván, még egyszer ki léptünk a folyosóra. Mély csend uralkodott a hegyek és völgyek, a sziklák és tavak felett. A fénylő égről a csillagok reánk mosolyogtak. Holdtölte vala. De sugarai csak a legfelsőbb csúcsokon suhantak el, azokat tündéri világukkal megdicsőítvén. A sziklák némán néznek felénk, de ha valaki hallgatásuk varázsát megtörni tudná, mily sokat és érdekest tudnának elbeszélni az utazók ezreiről, kik a mult századokban köztök időztek és csodálatukat kifejezték, vagy azon viharokról, melyek itt időnként uralkodtak romboló vagy alakító erővel. A néma csendben nyughelyünket álmosan és fáradtan felkeresve, ez érdekes és édes nyugalmat ígérő magányról mondhattuk *Berzsenyivel.*)*

A világ lármás, vigadó helyéről
Mint az elfáradt utazó pihelve
Térek ernyődhez s fejemet lehajtom
Lágy mohaidra.

* * *

Másnap, aug. 5 én reggel 4 órakor már útnak akarunk indulni az öt lengyel tó felé. A pislogó lámpavilág azonban nagy rémülést mutatott nőink arczaikon. „Mi a baj?“ hangzott mindenfelől a kérdés. „A velünk hozott tej megromlott, kávé nem főzhetünk“, válaszoltak a szerencsétlenek. E bajon azonban könnyen lett segítve. A bukovinai fejőde szerencsénkire igen közel volt és rendelkezett eredeti és hamisítatlan tejfellet.

*) A magánosság.

Míg mi kávéztunk, az áhitat meglepő példáját szemlélhettük. A konyhából, melynek közepén a láng mint egy vestáli tűz soha el nem alszik, körülbelül húsz ember ki lépett. Egyenként térdre borúlva összekulcsolt kezeiket és áhitatteljes szemeiket ég felé emelték, míg ajkaik halk imában rezegtek. A közel nyáj csengetyűi pótolta a harang kondulását, az oltárgyertyák helyett fénylett a reggeli csillag, templomi fedezetképen kitarúlt a véghetetlen égboltozat hajnali pir fényében, az éneket végezték a most ébredező, csevegő madarak, míg az óriási fenyők ágai között a lágy szellő a „Halleluját“ susogta és magával emelte a szellemet a mindenség végokához! — Azalatt a nap is felkelt és a szép reggel a költő*) szavaira emlékeztetett

Szeretem a reggelt,
Mikor a jegenyék sudarára
Legelőbb esik a
Születő nap arany sugára,
S kiderül a vidék,
Színe, illata, hangja fölébred:
Tova még! tova még!
Enyém a nap, enyém az élet! —

*Krajnik***) azt hiszi ugyan, hogy nem érdemes annak a lengyel öt tóhoz menni, ki egyszer a Halastót látta, mert egy tó hasonló a másikhoz és az út oda fárasztó és hosszú***). Mi azonban más véleményben voltunk és a pod U bocem nevű gunyhó mellől mindjárt felemelkedtünk a Rosztoka völgyet a Bialka völgytől elválasztó U b o c lejtőre — 1616 m. —, melynek meredek felületén feltűnő sok fekete áfonya — vaccinium myrtillus — nő. A lejtő tetejéről lenézhetünk már a Rosztoka völgybe, ha nem is némi borzadalom nélkül, mert a lejtőség oda majdnem függélyes, úgy hogy az ember a hasított kőszikláról mint óriás magasságú toronyról néz le a mélységbe.

*) Arany: Reggel és este.

**) Reisehandbuch für Ungarn 1875. I. 154.

***) Egyszersmind megfoghatatlan, hogy Scherner, ki 1875-ben a Bialka és Rosztoka völgyekben volt, a lengyel öt tavat nem látogatta meg, legalább nem említ semmit e kirándulásról „Tátra Führer“ című könyvében.

Az Ubocról leszállunk a Podswistowka-völgybe — 1683 m. —, hol nagy tömegekben összevissza feltor-nyosúlva fekszenek oly gránittöredékek, melyeken az át-ugrás kissé bajos. Innen fél óra alatt a Swistowka hegyre — 1768 m. — felmászunk, honnan a lengyel öt tó völgyébe leereszkedünk. Az út idáig az Uboc nevű gunyhótól a Bialka völgybe eltart 4—5 óráig.

Az öt tó Magas Tátránk egyik legérdekesebb völgyében fekszik. Szaggatott, zord kősziklák csúcsai koszorú-alakban környezik az öt tavat. Csak hó és kő váltják fel egymást e vadonban. A növényélet itt a törpefenyő tájéka felett igen gyenge. Itt-ott vékony mohszálacska kapaszkodik a gránitsziklába. A sziklák hőmezei majdnem a tavak vizébe terjednek. Az állati élet képviselőiként magukat bemutatták, a kőszáli fecskék — *Hirundo rupestris* Scop. — és a káposzta özöndék — *Pieris brassicae* —, mely, tudja az ég, hogy tévedett ide és hogy menekül vesztéből.

Nézzük most meg közelebből az egyes tavakat. A legfelsőbb fekvésű tó a Zadny — hátulsó — vagy Potkol — 1792 m. —, mely Zamarzly — befagyott — nevet is visel, mivel még a nyár közepén is rendesen legalább részben be van fagyva. Nagysága 6.75 hektár. Azután következik a Czarny staw — fekete tó — 1707 m. — melynek kiterjedése 13.05 hektár. Még alacsonyabb fekvésű a Wielky staw — nagy tó — 1648 m. —, mely a Tátra tavai között a legnagyobb, 34.84 hektárt foglalván el. Mindjárt mellette elhúzódik a Maly staw — kis tó —, mely 0.26 hektárjával a legkisebb és csakis a nagy tóból a gránittöredékeken átfolyó víz által képeztetik. Többektől külön tónak nem is soroltatik elő*) A Przedny staw — első tó — 1667.08 m. — már megint emelkedik és 7.70 hektárnyi területtel bír.

Staszic**) az imént nevezett öt tó fekvését 4200, a körüskörül felemelkedő kősziklák magasságát a tavaktól számítva 3000 lábra becsüli és elbeszéli, hogy egy tóból a másikba vízesések észrevehetők. Az utóbbiakról még Sydow†) is tesz említést. Fuchs††) már hallgat e tünemény-

*) Die Hohe Tatra von Moritz Kolbenheyer 1876. S. 8.

**) Rozprawa trzecia o Wołoszyni i piecim stawach i oky morskiem, a nevezett műben 120—121 l.

†) Die Beskiden und die Centralkarpathen 1830. S. 241.

††) Die Centralkarpathen 1863. S. 277.

ről, melyet mi sem láttunk, miből megint az következik, hogy a tavakban évek előtt több víz lehetett, melyet az egymás felett fekvő gátok nem akadályozhattak, hogy a szomszéd tóba kisebb-nagyobb vízesésekben ne szakadjon.

A Wielky staw mellett a lengyel Tátra-egylet kőből és mohból fafedéllel kis menházat épített. Gazda itt nincsen, és a kis házikó csak arra szolgál, hogy az utasok menekülhessenek, ha a sötét éj vagy a kitörő zivatar által lepetnének meg e zord vadonban, mely minden közlekedéstől oly messzire esik.

Az első két leány, mely társaságunkból a menház nyílt ajtaján belépett, csakhamar nagy borzadással és sivitva ugrott ki, tudtukra adván: „két halott fekszik a házban“! A borzadalom most a mi részünkön volt. A legbátrabbak most beléptek a szerencsétlen halottak közelebb megtekintése végett. A padokon csakugyan két felnőtt ember mozdatlanul fekiúdt, kiknek arczai és testei galyakkal és mohhal fedve voltak. Lassan és mély csendben leszedtük e tárgyakat. E közben azonban nagy hahotával ugrottak fel a halottak, kik nem voltak mások, mint társaságunkból két fiatal ember, kik titkon mentek a házikóba, hogy velünk az elmondott tréfát űzhessék.

Kis pihenés és üdülés után 9 órakor aug. 5-én a menházból az öt-tó völgyének legérdekesebb díszéhez, a nagy vízeséshez fordulunk, melyhez más alig hasonlítható a Magas Tátrában.

A Rosztoka patak a Wielky stawból veszi eredetét és e nagy vízesést képezi. Az egész patak meglehetősen nagy víztömegben — körülbelül 12 köbláb egy másodperczen — kiálló sima gránitszikla derekán a Rosztokavölgybe lezuhan. A 64 méternyi magasságból szakadó vízesés a gránitfelületet mosva, zúgva és hóféhér tajtékokat verve a mélységben óriási ködfelhőt képez. Egy angol, *Wade Browne* a Trinity College-ből Cambridgeben Európa és Ázsia legtöbb részeit beutazván, víz-

esésünket is megnézte és az őt kísérő Klein főerdész előtt oda nyilatkozott, hogy a nevezett földrészek legjelentékenyebb vízesései közé tartoznék a Rosztoka szakadása, hacsak egy kissé függélyesebb volna.

* . *

A vízeséstől visszaindúlhattunk volna ugyan azon az úton, melyen jöttünk, t. i. a Swistowska hegyen át a Podswistowska völgybe, az Uboc lejtőre és innen a Bialka völgyében Javorinába, honnan tegnap déltájban elindultunk. Mi azonban — követve a touristák egyik alapelvét: ugyan azt az utat kétszer nem kell választani, — a Rosztoka völgyet kiszemeltük magunknak visszaindulásunk útjának.

Klein főerdésznek igazsága volt, midőn *Sydow**) urat figyelmeztette, hogy ezen völgy útja meredeksége, összevissza heverő gránittöredékei és fadarabjai miatt igen fárasztó. Nemcsak fárasztó, de veszélyes is e lejárát ott, hol a vízeséssel párhuzamban oly sima gránitsziklákon ereszkedünk le, melyen egy fűszálacska sem vehető észre, melybe vagy kezeinkkel vagy lábainkkal kapaszkodhatnánk bele. A vidék a vízesés tájékán is még mindig zord és vad. Csak valamivel lejjebb kezdődik a törpefenyő elszigetelt bokrocskákban mutatkozni. Tovább haladva észreveszszük a köveken a páfrányokat — Filices —, a lőkörmű szattyút — Tussilago farfara — és a fekete áfonyát — *Vaccinium myrtillus* —

A Rosztoka csörgő patakján kétszer átkelünk, majd jobb, majd bal partján keresve a járhatóbb utat. Négy óráig tartó s fárasztó járás után a Rosztoka völgyet elhagyjuk és kis pihenés után a már ismertetett hasonló menházban folytatjuk utunkat. Innen Javorináig már a kocsit is lehetett volna igénybe venni. De mi, cserbe hagyatván megbízhatlan kocsisainktól, bár igen fáradtan, de gyalog mentünk egészen Javorináig, hol aug. 5-dikén délután két órákor vonúltunk be. Ez nap tehát 10 óráig tartott gyalogolásunk.

*) Die Beskiden und Centralcarpathen 1890. S. 241.

Javorinában nőink szokott buzgalommal hozzá láttak az ebéd elkészítéséhez, mely, ámbár csak étel-töredékekből állott, pompásan ízlett, mert nem hiába mondják: az éhség a legjobb szakács. Az ebéd legjobb fűszere, a jó kedv sem hiányzott, mely pohárköszöntések és élczes ötletek által — quasi re bene gesta — még mindig fokoztatva, egészen Szepes-Béláig tartott, melyet Aug. 5-én este 9 órakor elértünk.

Kirándulásunkkal a kétkedőknek is példát adtunk, hogy 2 nap alatt még nők társaságában is meg lehet tenni az utat Béláról kiindulva a Bialka-völgybe anagy Halastóhoz és a Tengersizemhez, innen azonban a lengyel öt-tóhoz, és a Rosztokavölgybe.

Mindenütt azonban hol megfordultunk, nem csodálhattuk eléggé hazánknak a Tátra-hegységben szemlélhető nagyszerű szépségeit, melyeket *Szász Gerő**) dicsőít:

Ah e sziklák, e szép bérczek,

Melyek föl az égig érnek:

Ezredéves vágyról szólnak,

Melyért népek éltek, haltak.

Itt a bú, mit a szív érez,

Könnyebben száll fel az éghez:

Fű, fa, lomb, lég, mind szabadok . . .

Itt érzem, hogy ember vagyok!

*) Édes hazám!